

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА»

*Укладач програми навчальної дисципліни доцент кафедри маркетингу,
к.е.н., доцент, Даниленко В. І.*

Програма навчальної дисципліни «Зовнішньоекономічна діяльність підприємства» складена відповідно до освітньо-професійної програми Місцеве самоврядування спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є закономірності функціонування та розвитку структурних елементів та суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності; тенденції та протиріччя розвитку взаємодії суб'єктів та елементів світового господарства; тенденції розвитку міжнародних фінансових ринків та фінансових механізмів, які обслуговують зовнішньоекономічну діяльність підприємств.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна професійної підготовки вибіркової частини тісно пов'язана з дисциплінами «Менеджмент», «Економіка підприємства», «Маркетинг», «Національна економіка», «Регіональна економіка».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Зовнішньоекономічна діяльність підприємства» є формування теоретичних знань у сфері зовнішньоекономічної діяльності; набуття системних знань і навичок щодо забезпечення економічної ефективності зовнішньоекономічної діяльності.

1.2. Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Зовнішньоекономічна діяльність підприємства» є розуміння суті та специфіки механізму зовнішньоекономічної діяльності України на сучасному етапі; вивчення нормативно-правової бази регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств; вміння аналізувати і оцінювати тенденції, суперечності, доцільність у визначенні головних напрямків зовнішньоекономічної діяльності підприємств різних форм власності; дослідження специфіки запровадження різних форм виходу на зовнішні ринки; вивчення основних процедур укладання зовнішньоекономічних контрактів; вміння оцінювати ефективність зовнішньоекономічних угод та зовнішньоекономічної діяльності підприємства в цілому; робити відповідні висновки; використовуючи одержані знання на практиці, приймати професійні рішення, що відповідають державній економічній політиці та основним положенням міжнародних угод, до яких приєдналася Україна, з метою максимізації прибутку від зовнішньої торгівлі, інвестування та інших видів зовнішньоекономічної діяльності.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у здобувачів вищої освіти мають бути сформовані такі компетентності:

загальні:

- здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями;

- здатність до адаптації та дії в новій ситуації;
- здатність планувати та управляти часом;
- вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність спілкуватися іноземною мовою;
- здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів діяльності).

фахові:

- здатність до соціальної взаємодії, до співробітництва й розв'язання конфліктів;
- здатність використовувати систему електронного документообігу;
- здатність здійснювати інформаційно-аналітичне забезпечення управлінських процесів із використанням сучасних інформаційних ресурсів та технологій.

1.4. Програмні результати навчання:

- використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства;
- уміти усно і письмово спілкуватися іноземною мовою;
- розуміти та використовувати технології вироблення, прийняття та реалізації управлінських рішень;
- уміти здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формувати рекомендації в межах своєї компетенції;
- уміти налагодити комунікацію між громадянами та органами державної влади і місцевого самоврядування;
- уміти коригувати професійну діяльність у випадку зміни вихідних умов;
- використовувати дані статистичної звітності, обліку та спеціальних досліджень у професійній діяльності.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ЄКТС.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Зовнішньоекономічна діяльність (ЗЕД). Предмет, зміст та завдання курсу.

Характеристика категорій зовнішньоекономічної сфери. Функції зовнішньоекономічної діяльності. Напрями впливу зовнішньоекономічного чинника, на національну економіку. Сутність поняття «зовнішньоекономічна діяльність», основні види і форми зовнішньоекономічної діяльності. Причини і передумови розвитку зовнішньоекономічної діяльності. Принципи здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Поняття об'єктів та суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Право па здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Місце дисципліни в системі загальноосвітніх і професійне

орієнтованих дисциплін. Актуальність та практична спрямованість дисципліни, її структура і послідовність вивчення.

Тема 2. Система регулювання ЗЕД України.

Зовнішньоекономічна політика держави. Сучасні концептуальні підходи до формування зовнішньоекономічної політики України в контексті реалізації національних економічних інтересів. Основні етапи розвитку ЗЕД в Україні, Анапи та оцінка сучасного стану ЗЕД України. Характеристика основних показників розвитку зовнішньоекономічного експорту країна: абсолютні (обсяг та динаміка зовнішнього товарообігу: торговельне сальдо, генеральна торгівля), відносні (індекси динаміка експорту та імпорту, коефіцієнт: покриття імпорту експортові, індекс експорту, індекс «умов торгівлі», індекс імпоротної залежності країни, індекс чистої торгівлі), показники структури (індекс диверсифікації експорту, частка, продукції обробної промисловості в загальному обсязі експорту продукції, індекс географічної концентрації експорту/імпорту); показники інтенсивності та ефективності зовнішньоекономічних зв'язків країни. Платіжний баланс України, його структура.

Тема 3. Митно-тарифне регулювання ЗЕД.

Сутність митного регулювання ЗЕД. Принципи митного регулювання. Митні органи України: завдання, функції, структура. Види і методи здійснення митного контролю. Характеристика митних режимів: експорту, імпорту, транзиту, реекспорт), реекспорту, переробки на митній території України, переробки поза межами митної території України, знищення і руйнування, магазину безмитної торгівлі, митного складу спеціальної митної зони, відмови на користь держави. Токарна номенклатура ЗЕД, Порядок митного оформлення товарів. Основні митні документи та специфіка їх оформлення. Плата за митне оформлення товарів. Декларування товарів; форми та процедури. Митна вартість за методи її визначення. Мито як інструмент економічного регулювання. Єдиний митний тариф. Види мита. Види митних ставок.

Тема 4. Форми виходу підприємств на зовнішні ринки.

Передумови і мотивація виходу підприємств на зовнішні ринки. Пошук та вибір партнера. Класифікація і характеристика форм виходу на зовнішні ринки. Критерії вибору форм вигоду підприємств на зовнішні ривки. Прямий і непрямий експорт. Спільне та пряме іноземне інвестування лк форми виходу підприємства на зовнішні ринки. Умови функціонування підприємств на зовнішніх ринках. Вивчення й аналіз умов ринку. Дослідження можливостей фірми при виході на зовнішні ринки. Способи встановлення контактів з потенційним партнером.

Тема 5. Операції зустрічної торгівлі.

Сутність та особливості компенсаційних угод. Класифікація угод зустрічної торгівлі. Операції натурального обміну. Операції, які передбачають участь продавця в реалізації товарів, запропонованих покупцем. Комерційна компенсація, зустрічні закупівлі, авансові платежі зустрічної торгівлі, угоди щодо зворотного експорту, програми пов'язання імпорту та експорту і

обов'язки, які передбачають участь інвестора в експорті товарів імпортера. Операції в рамках, промислового співробітництва.

Тема 6. Посередницькі та орендні операції на зовнішніх ринках.

Сутність та види посередницької діяльності. Характеристика посередників за обсягом повноважень та за місцем, що вони посідають на зовнішніх ринках. Агенти, брокери, маклери, Угоди комісії їх особливості. Угоди чистої комісії. Договір. Угоди консигнації, особливості і можливості здійснення. Торгові агенти, агенти-повірені - обов'язки, особливості, регулювання. Дистриб'ютори, дилери. їх місце на ринку. Прості агенти, агенти з правом «першої руки», монопольні (ексклюзивні) агенти. Регулювання посередницьких операцій в Україні,

Тема 7. Організація, укладання та виконання зовнішньоекономічних контрактів.

Умови контракти обов'язкові та додаткові. Характеристика основних умов контракту. Преамбула. Предмет контракту. Кількість та якість товару и контракті. Базисні умови поставки. Термін і дата постачання. Пакування і маркування. Валютні та фінансові та валюти ціни у валюту платежу. Гарантії на технічне обслуговування. Порядок повернення товару. Рекламації і санкції. Арбітраж. Форс-мажорні обставини. Інші умови.

Тема 8. Структура і зміст міжнародних контрактів купівлі-продажу.

Умови контракти обов'язкові та додаткові. Характеристика основних умов контракту. Преамбула. Предмет контракту. Кількість та якість товару и контракті. Базисні умови поставки. Термін і дата постачання. Пакування і маркування. Валютні та фінансові та валюти ціни у валюту платежу. Гарантії на технічне обслуговування. Порядок повернення товару. Рекламації і санкції. Арбітраж. Форс-мажорні обставини. Інші умови.

Тема 9. Ціна товару в міжнародних контрактах купівлі-продажу.

Зовнішньоторговельна ціна: сутність, поняття, функції, класифікація цін. Цінова політика підприємства, основні фактори ціноутворення в ЗЕД. Принципи визначення світових цін. Трансфертні ціни: сутність, функції. Особливості трансфертного ціноутворення. Специфіка формування цін на сировинні товари, готові вироби. Етапи формування контрактної ціни. Рівень ціни, базис ціна, одиниця виміру ціни. Способи: фіксації цін. Цінові знижки і надбавки.

Тема 10. Валютні та фінансові умови зовнішньоекономічних контрактів.

Валютні та фінансові та валюти ціни у валюту платежу. Гарантії на технічне обслуговування. Порядок повернення товару. Рекламації і санкції. Арбітраж. Форс-мажорні обставини.

Тема 11. Організація і технологія міжнародних перевезень.

Сутність та система регулювання міжнародних перевезень. Правове регулювання міжнародних перевезень. Вибір виду транспорту. Особливості міжнародних перевезень різними видами транспорту: морським, залізничним, автомобільним, авіаційним. Товарно-транспортна документація. Формування

ціни на транспортні послуги, Експедиторське обслуговування міжнародних перевезень. Міжнародні, транспортні коридори.

Тема 12. Організація та функціонування підприємств з іноземним капіталом.

Сутність та особливості компенсаційних угод. Класифікація угод зустрічної торгівлі. Операції натурального обміну. Операції, які передбачають участь продавця в реалізації товарів, запропонованих покупцем. Комерційна компенсація, зустрічні закупівлі, авансові платежі зустрічної торгівлі, угоди щодо зворотного експорту, програми пов'язання імпорту та експорту і обов'язки, які передбачають участь інвестора в експорті товарів імпортера. Операції в рамках, промислового співробітництва. Співробітництво на комерційній основі, виробнича кооперація, франчайзинг операції з давальницькою сировиною.

Тема 13. Маркетинг у зовнішньоекономічній діяльності.

Маркетинг у системі управління бізнесом. Пастки міжнародного маркетингу. Ефективні засоби маркетингового управління та їх вибір. Мета й завдання маркетингової діяльності компанії світового рівня. Сутність стратегій міжнародного маркетингу (продуктові та цінові стратегії, стратегії просування товару на ринок, стратегії в організації збуту та поширення). Можливі маркетингові прорахунки фірм у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Основні напрямки маркетингових зовнішньоторговельних досліджень. Товарна політика фірми при здійсненні ЗЕД. Організаційна структура маркетингової діяльності. Просування товарів на зовнішньому ринку і функції відділу маркетингу зовнішньоторговельного підприємства.

Тема 14. Економічна ефективність зовнішньоекономічної діяльності

Економічний аналіз у сфері зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Аналіз виконання зобов'язань з експортно-імпортних операцій. Аналіз динаміки зовнішньоекономічної діяльності. Аналіз раціональності використання коштів у зовнішній торгівлі. Аналіз обороту коштів у розрахунках, аналіз накладних витрат при експорті та імпорті товари. Методологічні підходи до визначення ефективності зовнішньоекономічної діяльності. Система показників ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Оцінка економічної ефективності. Оцінка валютної ефективності експорту і імпорту. Вплив зовнішньоекономічної діяльності підприємства на його фінансові результати.

3. Рекомендовані джерела інформації

1. Владимиров К. М. Митне регулювання: навч. посіб. Херсон: «Олді-плюс», 2002. 336 с.
2. Дахно І. І. Міжнародна торгівля: навч. посібн. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 280 с.
3. Задоя А. О. Міжнародна економіка: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 416 с.
4. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: підруч. / за ред. І. В. Багрової. Київ: «ЦУЛ», 2004. 580 с.

5. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: навч. посіб. / за ред. Н. М. Тюріна. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 408 с.
6. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: навч. посіб. / за ред. О. В. Шкурупій. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 246 с.
7. Зовнішньоекономічна діяльність. 2-ге видання: навч. посіб. / за ред. А. П. Румянцев. Київ, Центр учбової літератури, 2012. 292 с.
8. Козак Ю. Г. Міжнародна економіка. 3-є видання: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 450 с.
9. Козак Ю. Г. Міжнародна макроекономіка: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 400 с.
10. Козак Ю. Г. Міжнародна мікроекономіка: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 368 с.
11. Новицький В. Є. Міжнародна економічна діяльність України: підручник. Київ: КНЕУ, 2003. 948 с.
12. Румянцев А. П. Зовнішньоекономічна діяльність: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2004. 377 с.